

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА
ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

4. Хрестоматія – учебник по зарубіжній літературі (под редакцією Ковбасенко Ю. И., 10 клас). Київ, 2018.

КУШКО І.С., вчитель історії, вихователь Обласного наукового ліцею-інтернату КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

**РОЗРОБКА УРОКУ:
ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС ПЕРІОДУ ДИРЕКТОРІЇ**

Мета :

- сформувати в учнів знання про процес державотворення періоду Директорії, ознайомити з першими актами Директорії, визначити історичне значення події відновлення УНР та приходу до влади Директорії;
- розвивати вміння аналізувати та узагальнювати; критично працювати з різними джерелами інформації, аргументовано висловлювати свою думку щодо поставленої проблеми, неупереджено аналізувати та оцінювати діяльність політичних діячів минулого; закріпити вміння працювати з настінною картою, історичним атласом, аргументовано висловлювати свій погляд на поставлену проблему, формувати критичне історичне мислення;
- виховувати громадянську позицію та патріотизм.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Вид заняття: урок з елементами досліджень та інноваційних технологій на основі мультимедійної презентації

Обладнання: мультимедійна презентація, підручник О. Реснт, О. Малій. Історія України 10 клас, роздатковий матеріал, фото періоду Директорії.

Хід уроку

I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Бесіда:

- 1) Пригадайте, в яких сферах державотворення гетьманський уряд досяг найбільших успіхів?
- 2) Які прорахунки допустив гетьманський уряд при вирішенні найболючіших питань життя українського суспільства?

II. Мотивація навчальної діяльності.

Слово вчителя:

Вправа «Знаю – хочу знати»

Учні заповнюють спочатку ліву частину схеми, тобто записують все, що їм вже відомо про події в Україні в листопаді 1918 року. А потім заповнюють праву частину схеми – те, що хочуть дізнатися на уроці.

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

З попередньо вивченого матеріалу ми вже знаємо, що гетьманський режим поступово втрачав підтримку не тільки прихильних до нього політичних сил, а й широких верств українського суспільства. В Українській державі виникла криза влади. Листопадова революція в Німеччині стала тим каталізатором, який прискорив процес падіння Української держави гетьмана П. Скоропадського.

М. Шаповал у своїй праці «**Велика Революція і українська визвольна програма**» стверджував «...повстання під проводом Директорії – ...друга Велика Українська Революція... листопадова Українська Революція...»

При вивченні цієї теми ми і спробуємо з'ясувати, які політичні сили прийшли на зміну Гетьманатові П. Скоропадського. Яку програму політичних перетворень вони мали втілити у життя? Ми побачимо також, яку політику проводила Директорія УНР, і зможемо визначити її значимість для процесу державотворення в Україні.

II. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

План уроку:

1. Утворення Директорії УНР.
2. Ідейні засади державотворення у Декларації Директорії УНР.
3. Державотворча діяльність Директорії УНР.

1. УТВОРЕННЯ ДИРЕКТОРІЇ УНР

Розповідь вчителя

В умовах кризи гетьманського режиму та одночасно з проголошенням гетьманом федеративного союзу з небільшовицькою Росією опозиція вирішила перейти до активних дій: розпочати збройне повстання.

У ніч 13 на 14 листопада 1918 р. у Києві відбулося таємне засідання Українського Національного Союзу, в якому взяли участь представники політичних партій (українські есери та українські соціал-демократи), селянської спілки, профспілки залізничників і українських січових стрільців. Присутні відхилили ідею негайного відновлення Центральної Ради і створили **п'ятиособовий орган УНР – Директорію**.

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

До її складу увійшли: В. Винниченко (був обраний головою), С. Петлюра, П. Андрієвський, А. Макаренко, Ф. Швець.

Дослідницька група:

- про склад Директорії

«Чому вийшов такий склад Директорії – це й досі дивує людей... Не раз запитувано мене, чому я відмовився увійти в Директорію... Свою відмову я мотивував так: я за кілька місяців підготовчої праці по організації повстання дуже втопився... Також у мене були непорозуміння з Петлюрою... а найменша незгода могла бути фатальною для повстання...» – писав згодом один із організаторів антигетьманського повстання М. Шаповал у своїй праці «Велика Революція і українська визвольна програма».

«...визначними постатями були В. Винниченко та С. Петлюра... але між ними існував давній антагонізм, який не міг не відбитись на ефективності діяльності Директорії... Соціаліст Ф. Швець «тверезий політик, людина інтелігентна з досить широким кругозором... йому бракувало політичного досвіду й ґрунтовного знання політичної проблеми східної Європи. Він не мав теж ширшого масштабу в політичному думанні, що є необхідною передумовою політичного і державного діяча в і переломній добі... Макаренко... міг би бути використаний для праці в якомсь департаменті адміністрації, але ні в якому разі як один із співвирішальних членів найвищого державного органу... Андрієвський... до того часу взагалі не був відомий ширше в політично свідомих колах, а потім виявилось, що він цілком не надався на своє відповідальне становище... Вони не мали, крім Винниченка та Петлюри, ніякої практики в центральній державній роботі, не мали відповідних теоретичних студій з ділянки науки про державну адміністрацію... Навіть обидва вище згадані державники були визначними в інших ділянках: Винниченко в літературі і публіцистиці, а Петлюра в літературній критиці та публіцистиці...» (Ковалевський М. «По джерелах боротьби. Спомини. Враження. Рефлексії»).

«Директорія вийшла з погляду соціально-політичного безбарвною, сірою... Українські есери не дали до неї свого представника; українські соціал-демократи хоч і дали двох найбільш популярних представників, але обидва вони, С. Петлюра та В. Винниченко, відомі були як великі угодовці : опортуністи; решта членів були звичайні дрібнобуржуазні патріоти... мало розумілись на загальнополітичних справах...» (Христюк П. «Замітки і матеріали до Української революції»).

Розповіді учнів про лідерів Директорії В. Винниченка та С. Петлюру (випереджаюче домашнє завдання)

2. ІДЕЙНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ У ДЕКЛАРАЦІЇ ДИРЕКТОРІЇ УНР

Розповідь вчителя.

Після перемоги антигетьманського повстання Директорія не поспішала скласти с повноваження, а у Декларації від 26 грудня 1918 р. проголосила себе тимчасовою верховною владою революційного часу.

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

Від самого початку вся діяльність Директорії була прямою антитезою внутрішньої політики гетьмана П. Скоропадського

Самостійна робота з документом №1

«...До повного вирішення земельної реформи... всі дрібні селянські господарства і всі труд господарства залишаються у руках попередніх їх власників непорушними, а решта земель переходить у користування безземельних і малоземельних селян... ця постанова стосується також монастирських, церковних і казенних земель...

Директорія одмінила всі закони і постанови гетьманського уряду у сфері робітничої політики. Відновлено восьмигодинний робочий день. Знов колективні договори, право коаліцій і страйків, також усю повноту прав робітничих фабричних комітетів...

Директорія є тимчасова влада революційного часу... Директорія передасть свої повноваження тому ж самому народові... право управління й порядкування належить тільки тим класам, які є і основою громадського життя, які творять матеріальні та духовні цінності, які кров'ю та життям своїм вступили до боротьби з руйнуючими силами сучасного ладу... Влада в УНР має належати лише працюючим класам – робітництву та селянству... Так звані «пануючі класи», класи земельної промислової буржуазії доказали свою цілковиту нездатність в управлінні державою... було злочинним допустити ці класи до участі в правлінні країною... ці класи не мають права голосу порядкуванню державою.

Директорія пропонує трудовому селянству вибрати своїх делегатів на Конгрес Трудового Народу України... Міському робітництву вибрати своїх делегатів на Конгрес Трудового Народу України.

Трудовій інтелігенції: робітникам на полі народної освіти, лікарським помічникам, народним кооперативам, служачим у конторах так само вибирати своїх представників на Трудовий Конгрес.

Конгрес матиме всі верховні права і повновласть вирішувати всі питання соціальної економічного та політичного життя Республіки... Трудовий Конгрес має вирішити форми влади і на місцях, так і в центрі... всі зусилля Директорія направить на таку організацію народного господарства... яка не знає ніякого гніту і визиску... буде знищено всі форми спекуляції... пильно дбатиме, щоб трудові маси були задоволені предметами першої необхідності (шкури, мануфактури, залізних виробів, іншого краму, а так продуктів споживи)... у сфері міжнародних відносин Директорія стоїть на ґрунті цілковитого нейтралітету і бажання мирного співжиття з народами всіх держав... соціалістичні партії Директорія кличе всі свої сили направити на достойну організацію трудового народу по всій Землі Трудової Республіки.

(З Декларації Директорії УНР від 26 грудня 1918р.)

Завдання учням. На основі документу визначити основні засади політики Директорії УНР.

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

Прогнозована відповідь:

Характеристика Декларації:

- ✓ Скасування Гетьманщини. Відновлення УНР.
- ✓ Директорія – тимчасова верховна влада до скликання Конгресу трудового народу України.
- ✓ Влада в УНР належить трудовому народу, а експлуататорські класи позбавляються права голосу.
- ✓ Скасування великих землеволодінь. Передача землі селянам без викупу.
- ✓ Проголошення 8 – годинного робочого дня та демократичних свобод.
- ✓ Налагодження міжнародних відносин на засадах нейтралітету та мирного співіснування з усіма країнами.

Запитання учням:

- Чи згодні ви із твердженням, що Директорія планувала установити в Україні національний варіант радянської влади?

Свою думку аргументуйте.

3. ДЕРЖАВОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ УНР

Розповідь вчителя.

За короткий час свого перебування при владі, незважаючи на складні обставини воєнного часу, необхідності відразу ж після приходу до влади вести активні оборонні дії, Директорія УНР розгорнула активну діяльність у різних сферах державницького життя: у законотворенні, вирішенні аграрного та продовольчого питання, реалізації промислової та робітничої політики, у сфері військового будівництва та по зміцненню обороноздатності.

У законодавчій сфері було здійснено спроби адаптації законодавства, що діяло за попередньої влади до нових політичних умов:

- анульовано чинності законів та декретів Гетьманату, радянського уряду України;
- законодавчу Владу передано Трудовому Конгресу;
- відновлено чинність законів УНР;
- Правові акти скасовувались вибірково: деякі закони УЦР (Конституція, земельний закон) припиняли свою чинність як надто «ліві»; ряд правових актів Гетьманату – як такі, що не відображали інтереси трудящих. Ті ж закони, які відповідали ідеології Директорії, продовжували діяти;

Але Директорії так і не вдалося виробити чіткої концепції та процедури творення і ухвалення законодавчих норм, систематизувати їх.

У вирішенні аграрного питання, незважаючи на розрив звичних економічних зв'язків унаслідок ведення постійних бойових дій, панування анархії отаманщини, повсталі загони якої по черзі реквізували у селян збіжжя:

- Директорія зуміла налагодити певний обмін між містом і селом.
- Було вжито суворих заходів по боротьбі зі спекуляцією;

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

• вводилась хлібна повинність з диференційованими нормами обов'язкових норм хлібоздачі; за здані продукти передбачалось грошове відшкодування.

Вказані заходи дозволяли Директорії утримувати військо, незначний державний апарат. Але істотно ситуацію у містах вони не поліпшили, а селянство продовжувало найбільше страждати від непосильного тягара війни, економічної анархії та державного свавілля.

8 січня 1919 р. Директорія затвердила закон про землю, який :

• закріплював скасування приватної власності на землю, ліси, надра, їх перехід у власність держави;

• трудова земельна норма зменшувалась удвічі й обмежувалась 15 десятинами;

• кожне господарство повинно було одержати в користування не менше 5 – 6 десятин.

Директорія бережно поставилась до високопродуктивних господарств, що не дробилися, а передавались трудовим спілкам, які мали для цього створюватись. Але вже через два місяці уряд УНР обумовив передачу землі кількома обтяжливими зобов'язаннями: за отримані ділянки господарі повинні були віддавати державі третину врожаю ярового хліба, повну попередню сплату податків. Постійні переїзди апарату уряду, ведення бойових дій не дали можливості послідовно втілити цей закон у життя.

Промислова й робітнича політика мала швидше декларативний характер, аніж практичний. У своїй діяльності Директорія пливла за течією політичних дій, не відстоюючи інтереси робітників та без особливого занепокоєння сприймаючи різноманітні нововведення в галузі трудового законодавства. Практичними кроками у цій сфері було:

- розроблення проекту закону про фабрично-заводські комітети,
- план першочергової допомоги безробітним,
- розглянуто питання про конфлікти,
- готувались деякі акти про поліпшення охорони праці й дотримання 8 – годинного робочого дня.

Однак втілити ці задуми не вдалося внаслідок стрімкого просування більшовицьких військ углиб України.

У галузі обороноздатності та військового будівництва були зроблені конкретні кроки по творенню збройних сил:

• проведено масову мобілізацію чоловічого населення віком від 20 до 35 років, офіцерів – до 43 років.

• Загальна частина війська становила 150 тисяч бійців, але значна частина їх була

люмпенізованими, декласованими елементами.

• Плани створити повноцінний Чорноморський флот були зірвані зусиллями Антанти, які потопили 11 підводних човнів, вивели із Севастополя 6 есмінців, лінкор, крейсер, два міноносці, майже 20 допоміжних суден.

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

• На військові цілі виділялись значні кошти, спрямовувалась інтенсивна законотворча діяльність.

Завдання учням

*Заповнити таблицю за розповіддю вчителя «Внутрішня політика
Директорії УНР» за схемою:*

Законодавча сфера	Аграрне питання	Промислова й робітнича політика	У галузі обороноздатності
-------------------	-----------------	---------------------------------	---------------------------

Висновок

Незважаючи на всі зусилля Директорії, сили були нерівними: військовий потенціал радянської Росії, несприятливі зовнішньополітичні умови – все спрямовувалось проти того, щоб Директорія не мала часу на перепочинок, на вирішення назрілих соціально-економічних питань. Лідери Директорії, не зумівши переступити через свої амбіції, не змогли приборкати отаманщину і запропонувати соціально-економічну програму реформ, яка б влаштовувала основну частину населення. Також не зумівши подолати розбіжностей поглядів щодо долі України, Директорія швидко втратила підтримку мас і тому не змогла протистояти агресії ззовні.

ІV. ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО НА УРОЦІ

Бліц-опитування:

1. Хто увійшов до складу Директорії?
2. Що декларувалось у «Відозві до населення» та Універсалі С. Петлюри?
3. Назвіть хронологію перебігу основних подій в ході повстання.
4. Назвіть основні заходи Директорії у справі державного будівництва.
5. Порівняйте запропоновані шляхи вирішення аграрного питання

Директорією, Центральною Радою. Вкажіть спільне та відмінне.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Директорія, як тимчасова верховна влада, намагалась утримати свою владу і здійснити перетворення в державі і суспільстві, які б зміцнили Україну. Частково це їй вдалося, але не надовго. Національна політика Симона Петлюри, як отамана військ УНР, воз'єднання ЗУНР та УНР були намаганнями свідомо творити державність українців. Але не дивлячись на це поразка Директорії відбулася. Цьому прикрому факту, були свої причини:

- Суперечлива внутрішня політика, у тому числі нерозв'язане аграрне питання.
- Розквіт отаманства, наростаюча анархія в суспільстві.
- Особисте протистояння лідерів – В. Винниченка та С. Петлюри.
- Неспроможність стати на перешкоді єврейським пограмам.
- Нерозбірливе закриття установ, створених за часів гетьмана.
- Незадовільна підготовка та організація армії і складна зовнішньополітична ситуація.

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

Завдання.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацюйте текст параграфа.
2. Заповніть порівняльну таблицю «Успіхи та прорахунки у процесах державотворення в Україні»

ПРИСЯЖНЮК Д.С., кандидат педагогічних наук,
доцент КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний
коледж»

СПОРТ У ВІННИЦІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Метою нашої роботи є висвітлення перших кроків розвитку найбільш масових видів спорту у Вінниці на початку минулого століття.

Нами були використані матеріали: рукопис Георгія Брілінга «История спорта в Виннице в 1907-1917 г.г.»; роботи професора Т.Кароевої, доцента А.К.Лисого, історика Л.С. Анохіної, журналістки І.Зонової та ін.

Ініціатором розвитку спорту у Вінниці стало реальне училище (тепер Торговельно-економічний інститут КТЕУ) переведене з Могилева-Подільського до Вінниці у червні 1889 року. Вінницька міська дума постановила щорічно виділяти на його утримання 8 тисяч рублів сріблом, узяти на рахунок міста будинок купця Ваначейка. Плата за рік за студента складала 50 рублів. Тут у 1908-1909 р.р. побудоване гімнастичне містечко де були різні снаряди: кільця, турнік, трапедії, канати, дробини. Але все це мало приваблювало молодь. Гімнастика проходила лише один раз на тиждень, вона включала в себе елементи шиккування, декілька вправ на «кобилі», колоді, трохи вільних вправ. Елементів

змагань на уроці не було, вони були не цікавими, проходили мляво.

Враховуючи незадовільний стан фізичного виховання в реальному училищі В'ячеслав Коренев, учитель малювання (пізніше засновник і перший директор Вінницького краєзнавчого музею) на засіданні педради училища піднімає питання про організацію фізичного виховання у позаурочний час. З цією метою педрада вирішить «Устроїть зимою каток, а на лето школу плавання, построи пристань с лодками и научить управлять ими – наш долг».

Навесні 1910 року яхт-клуб «Спорт» було відкрито. Частину коштів на його будівництво пожертвував граф Грохальський З.С. і Шеньовський І.С., частину грошей виділили батьки (з кожного учня по 2-3 рубля на рік), 150 рублів сплатило училище.

Яхт-клуб був розташований на невеличкій частині (100-200 м) острова (напроти теперішньої ЗОШ № 3), що тягнувся десь на кілометр у напрямку П'ятничан. Острів був невисокий, близько 1 м над рівнем води. На сьогодні він затоплений після запуску Сабарівської ГЕС. На цій ділянці острова були